

Duurzaamheidsagenda 2023-2026

1. Inleiding

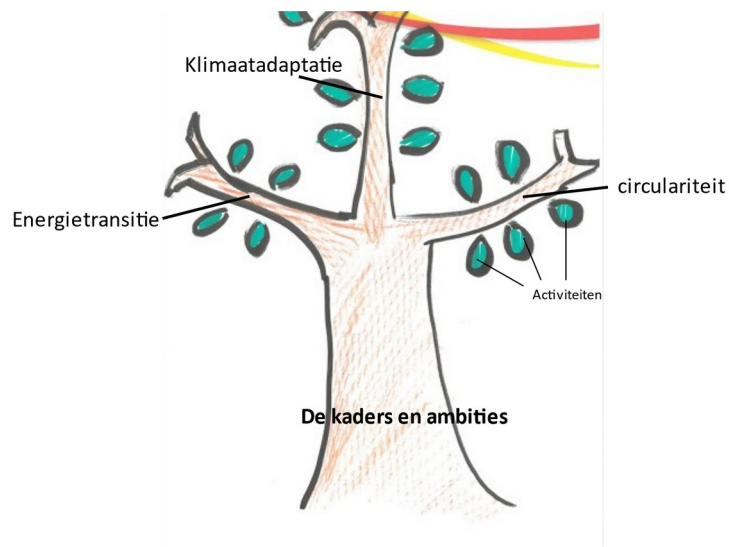
Alblasserdam wil in 2050 voldoen aan alle verplichtingen met betrekking tot energie en klimaat door een fit en groen dorp te zijn. Om dat te bereiken moeten we nú de handen uit de mouwen steken. Met deze duurzaamheidsagenda willen we een bijdrage leveren aan de enorme opgave die we internationaal met elkaar overeengekomen zijn: een rem op klimaatverandering en toegroeien naar een duurzame wereld. Naast klimaatverandering, is ook de maatschappelijke context een belangrijke drijfveer voor verduurzaming: de lastendruk van de elektriciteitsrekening en gasrekening nemen in rap tempo toe. Daarnaast is de afgelopen tijd gebleken dat onze afhankelijkheid van andere landen veel onzekerheid biedt. Verduurzaming zet een rem op klimaatverandering, maar ook op onze afhankelijkheid van anderen en de onzekerheid die daar mee gepaard gaat.

Ook de gemeente Alblasserdam zal hierin moeten bijdragen; Internationale afspraken, landelijke wetgeving, regionale verbintenissen en lokale ambities en wensen maken dat we stappen moeten zetten. Stappen waar iedereen mee te maken gaat krijgen en waar dus ook verschillend over gedacht gaat worden. Het creëren van draagvlak voor deze maatregelen is cruciaal voor het naleven, maar ook een zaak van lange adem. Een betrouwbare overheid, die duidelijk uitlegt waarom we dingen doen, luistert en meebeweegt zonder de doelen en afspraken uit het oog te verliezen, is daarmee van groot belang. Daarom heeft de gemeente deze duurzaamheidsagenda opgesteld.

Deze duurzaamheidsagenda is het kader, onze gids en toetsing voor alle ontwikkelingen, initiatieven en beleid die de komende jaren op ons pad gaan komen. In deze duurzaamheidsagenda beginnen we met een korte toelichting over wat wij wel en niet onder duurzaamheid verstaan. Vervolgens gaan we in op de duurzaamheidsagenda als 'groeierende boom'. Een boom bestaat uit verschillende onderdelen: de stam, de takken en de bladeren. De stam is in dit geval onze (landelijke, regionale, lokale) doelstellingen en ambities. De takken zijn de drie belangrijkste hoofdogaves waar we ons in Alblasserdam de komende jaren op concentreren. De bladeren zijn de activiteiten (beleid schrijven, verordeningen aanpassen, avonden organiseren e.d.).

Op dit moment is de duurzaamheidsboom nog wat kaal; de stam en de takken zijn er en er hangen al een paar blaadjes aan de boom, maar er zijn veel meer blaadjes die nog moeten groeien. Deze duurzaamheidsagenda is niet bedoeld om al deze bladeren te omschrijven, maar wel om de boom helder neer te zetten en daarmee richting de toekomst ruimte te creëren voor een bloeiende

duurzaamheidsboom.

Deze duurzaamheidsagenda is dus geen boodschappenlijst van concrete activiteiten voor de komende jaren. Enerzijds omdat we net als in het jaarlijkse uitvoeringsprogramma van het college wendbaar willen zijn en kunnen inspelen op actualiteiten en kansen, anderzijds omdat we nadrukkelijk met onze inwoners en bedrijven willen samenwerken aan de juiste activiteiten op het juiste moment. Want één ding is zeker: de overheid kan dit niet alleen.

2. De kaders van de duurzaamheidsagenda: wat is duurzaamheid?

Duurzaamheid is een populair thema en als we niet begrenzen wat we hier onder verstaan, bestaat het gevaar dat duurzaamheid alles is; een allesomvattend containerbegrip waar we alles mee bedoelen maar geen daadwerkelijke stappen in zetten. Voordat we de verdere invulling van de agenda bespreken, staan we daarom eerst even stil bij wat wij in het kader van deze duurzaamheidsagenda verstaan onder duurzaamheid.

De Wereldcommissie voor milieu en ontwikkeling omschrijft duurzaamheid als “ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen”. Vanuit de Verenigde Naties zijn er 17 Sustainable Development Goals opgesteld. Deze Goals geven weer dat het beëindigen van armoede en andere ontberingen hand in hand moet gaan met strategieën die gezondheid en onderwijs verbeteren, ongelijkheid verminderen en economische groei stimuleren - en dat alles terwijl we klimaatverandering aanpakken en werken aan het behoud van onze oceanen en bossen.

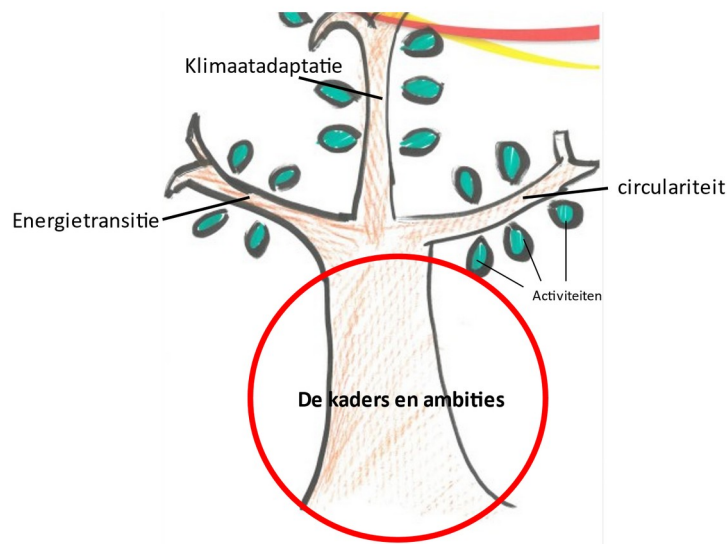
Dit zijn voor de gemeente Alblasserdam wellicht nog wat grote en abstracte begrippen. Het is een manier van integraal werken die allesomvattend is. Hier werken wij steeds verder naar toe, maar voor de periode 2023-2026 beperken we ons tot de volgende doelstellingen: Het aanpassen van onze manier van wonen, werken en leven door:

- o Zo min mogelijke belasting op het klimaat en milieu door het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen (de energietransitie)
- o Omgaan met en het voorkomen van overlast die de klimaatverandering met zich meebrengt (klimaatadaptatie)
- o Voorkomen van onnodige uitputting van grondstoffen door anders om te gaan met grondstoffen (circulariteit)
- o Verkleinen van onze ecologische voetafdruk en ons dorp fit en groen te houden voor toekomstige generaties (rentmeesterschap)

Deze onderwerpen staan hier als losse thema's beschreven, maar zijn in alle opzichten verbonden met elkaar. Het verminderen van energiegebruik (energietransitie), leidt tot minder gebruik van fossiele grondstoffen (circulaire economie). En hoe meer wij op deze onderwerpen acteren, hoe meer onze kwetsbaarheid voor klimaatverandering afneemt (klimaatadaptatie). Dit zijn grote opgaven die vragen om een adequate en integrale aanpak met de blik op de toekomst, maar ook om actief te handelen in het hier en nu met de gehele samenleving; gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. In de volgende hoofdstukken gaan we verder op hoe we deze thema's in de duurzaamheidsagenda passen.

3. De stam van de duurzaamheidsboom: ambities en kaders

De ambities en kaders die er zijn op het gebied van duurzaamheid bepalen voor een groot deel hoeveel inzet en wat voor inzet wij als gemeente Alblasserdam moeten leveren. Daarom vormen de ambities en kaders de stam van onze duurzaamheidsboom; een stevige basis waar de takken, de hoofdopgaves, door leven. Zonder deze kaders en ambities ontbreekt de basis van onze opgaven en activiteiten.

We gaan eerst kort in op de internationale en landelijke ambities en kaders. Vervolgens kijken we hoe dit vertaald is naar onze regionale en lokale ambities.

3.1. De internationale ambities en kaders

In 2016 legden bijna 200 landen in het Klimaatakkoord van Parijs vast dat de wereldwijde temperatuur niet verder mag stijgen dan 2°C. Het streven is om de stijging onder de 1,5°C te houden. Centraal in het Europees beleid is de 'Green Deal'. Met de Green Deal moet het 'oude groeimodel' voor de economie, gericht op fossiele brandstoffen en vervuiling, duurzaam worden vervangen door een nieuw groeimodel dat gebaseerd is op klimaatdoelstellingen. De inhoudelijke speerpunten van de Green Deal zijn onder andere het realiseren van de energietransitie, CO₂-heffingen doorvoeren en CO₂-emissie beperken, alternatieve brandstoffen integreren, biodiversiteit, lucht-, water en grondvervuiling aanpakken, en onderzoek en innovatie stimuleren.

Een kernonderdeel van de Green Deal is de Europese Klimaatwet. Deze legt vast dat Europa vanaf 2050 klimaatneutraal moet zijn. Ook stelt de Klimaatwet een tussentijdse doelstelling van 55% emissiereductie voor 2030 vast. Ook zorgt de Green Deal er voor dat lidstaten strategieën en plannen voor aanpassing aan de klimaatverandering moeten vaststellen en uitvoeren.

3.2. De landelijke ambities en kaders

In juni 2019 presenteerde het kabinet het klimaatakkoord om de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen. Het bevat een pakket aan maatregelen met een zo breed mogelijk maatschappelijk draagvlak. Het doel van het klimaatakkoord is om in 2030 de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% terug te dringen ten opzichte van 1990. In 2050 moet de uitstoot van

broeikasgassen vervolgens met 95% afgenomen zijn ten opzichte van 1990. Daarnaast moet er een volledig CO₂-neutrale elektriciteitsproductie in 2050 worden gerealiseerd. Het Klimaatakkoord legt hiervoor meer dan 600 afspraken vast binnen diverse sectoren. Hieronder een samenvatting van de belangrijkste afspraken per sector:

- Elektriciteit: In 2030 komt 70 % van alle elektriciteit uit hernieuwbare bronnen.
- Gebouwde omgeving: In 2050 moeten 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen van het aardgas af. Als eerste stap dienen in 2030 de eerste 1,5 miljoen bestaande woningen verduurzaamd te zijn.
- Industrie: In 2050 is de industrie circulair en stoot deze vrijwel geen broeikasgas meer uit.
- Landbouw en landgebruik: In 2050 moet de landbouw en het landgebruik klimaatneutraal zijn.
- Mobiliteit: Mobiliteit in 2050 is emissieloos en van hoge kwaliteit.

Het Nederlandse klimaatadaptatiebeleid is vastgelegd in de Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS) en het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. De NAS biedt perspectief aan alle programma's in Nederland waarin partijen aan klimaatadaptatie werken en faciliteert deze werkzaamheden. Het Deltaplan gaat specifiek in op de gevolgen voor het watermanagement.

De ambitie van het Rijk voor circulariteit zijn opgenomen in het Rijksbrede Programma Nederland Circulair in 2050. In 2030 moeten we 50% minder primaire grondstoffen gebruiken en in 2050 dienen we geheel circulair te handelen. Het kabinet heeft 3 doelstellingen geformuleerd om de Nederlandse economie zo snel mogelijk circulair te maken:

- Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn.
- Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruikgemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen.
- Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen.

3.3. De Regionale ambities en kaders

Op 22 juni 2021 heeft de gemeenteraad van Alblusserdam de Regionale Energiestrategie (RES) vastgesteld. Voorafgaand aan dit besluit zijn er meerdere participatieavonden geweest voor zowel inwoners, bestuur en raadsleden. De RES beschrijft de wijze waarop de regio Drechtsteden uitvoering wil geven aan de energietransitie. De regio Drechtsteden wil de energietransitie nadrukkelijk realiseren met de hoogst haalbare maatschappelijke opbrengst. Daarom gaan we voor een betaalbare, betrouwbare, duurzame en rechtvaardige energievoorziening, waarbij de balans met onze regionale en lokale economie, leefbaarheid en kwaliteit van landschap en natuur voorop staat. We spelen hiermee actief in op kansen voor onder andere werkgelegenheid en het versterken van onze sociaal economische positie. Samenvattend wil de RES regio Drechtsteden:

- 20% energiebesparing in 2030 ten opzichte van 2020,
- 0,37 Twh aan duurzame energie opwekken,
- 12.500 woningequivalenten van het aardgas (met ambitie om dit te verhogen naar 25.000).

Voor klimaatadaptatie is Alblusserdam deelnemer in de werkregio Alblusserwaard-Vijfheerenlanden (A5H). Vanuit deze werkregio is een Regionale Adaptatie Strategie (RAS) opgezet in juli 2021 en wordt aansluitend een regionaal uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie opgesteld. Op 26 oktober 2021 heeft de gemeenteraad van Alblusserdam kennisgenomen van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) die door het college van B&W is vastgesteld op 21 september 2021. De RAS beschrijft de strategierichtlijnen voor de aanpak van de effecten van klimaatverandering om het landschap en de

bebouwde omgeving klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. In regionale klimaatstresstesten, gemaakt door A5H, zijn de belangrijkste gevolgen van klimaatverandering die de regio het hoofd te bieden heeft, reeds in beeld gebracht: hitte, droogte, waterrobuustheid, maar ook bodemdaling en het grondwaterpeil. In dit regioverband A5H, waar ook het waterschap aan deelneemt, wordt gezocht naar kansen om klimaatadaptatie te koppelen aan andere plannen en ambities op het gebied van waterveiligheid, economie, bereikbaarheid, cultuurhistorie, natuur en recreatie. De RAS is een regionale product dat afstemming tussen betrokken partijen veronderstellen. Hiertoe wordt bijgedragen in de regionale projectgroep. Naast deze op het inhoudelijk proces gerichte afstemming dient ook afstemming plaats te vinden met buurgemeenten en -regio's.

3.4. De lokale ambities en kaders

In het coalitieakkoord 2022-2026 wordt veel aandacht gevraagd voor duurzaamheid:

'Wij vinden het nodig om te investeren in klimaatadaptatie in Alblasserdam.(...) In een fit en groen dorp gaan we ook anders om met fossiele brandstoffen. We volgen de uitgangspunten van de Regionale Energiestrategie en Warmtevisie en blijven zelf ook het goede voorbeeld geven.(...)

Maar een energietransitie vraagt inzet van iedereen. We gaan daarom in gesprek met onze bedrijven, organisaties, verenigingen en inwoners over hun aandeel en hebben daarbij oog voor de betaalbaarheid van deze transitie. We stimuleren het verminderen van afval en het beter scheiden van afval.'

In het collegeprogramma 'een fit en groen dorp in de polder' zijn ook de volgende ambities opgenomen:

'We willen toegroeien naar een fit en groen dorp in de polder. Doel van dit college is dan ook het verder verbeteren van de sociale en fysieke leefomgeving van onze inwoners. Onder de noemer van een fit en groen dorp in de polder werken we actief aan het vergroenen en verduurzamen van ons dorp opdat we beter in staat zijn mee te bewegen met de klimaatverandering, maar ook omdat een groene leefomgeving een positieve uitwerking heeft op de gezondheid van onze inwoners. (...) We willen tegelijkertijd onze ecologische voetafdruk verminderen door middel van hergebruik van grondstoffen (circulariteit), reduceren van afval en natuurinclusief bouwen. De energietransitie is gericht op duurzame energiebronnen, maar bijvoorbeeld ook op het anders omgaan met vervoer en transport.'

In 2021 hebben inwoners van Alblasserdam zich via een intensief participatieproject uitgesproken voor het accent Fit en groen dorp in de polder als perspectief voor de op te stellen omgevingsvisie. In dit accent staan onder andere klimaatmitigatie (energietransitie), klimaatadaptatie en circulariteit hoog in het vaandel. In de raadsvergadering van december 2021 is dit accent bekrachtigd. Ook tijdens de rondetafelgesprekken in september 2022 over het collegeprogramma, is duurzaamheid veelvuldig aan bod gekomen.

Het coalitieakkoord, het collegeprogramma en de omgevingsvisie zijn de komende jaren veelal leidend bij de maatregelen die worden genomen op het gebied van duurzaamheid.

Bovenstaande lokale kaders en ambities vormen de stam van de duurzaamheidsagenda. Deze stam kan in de loop der jaren nog groter en robuuster worden. Het nader opstellen van beleid op verschillende thema's maakt ook onderdeel uit van de mogelijke activiteiten die benoemd worden in het volgende hoofdstuk.

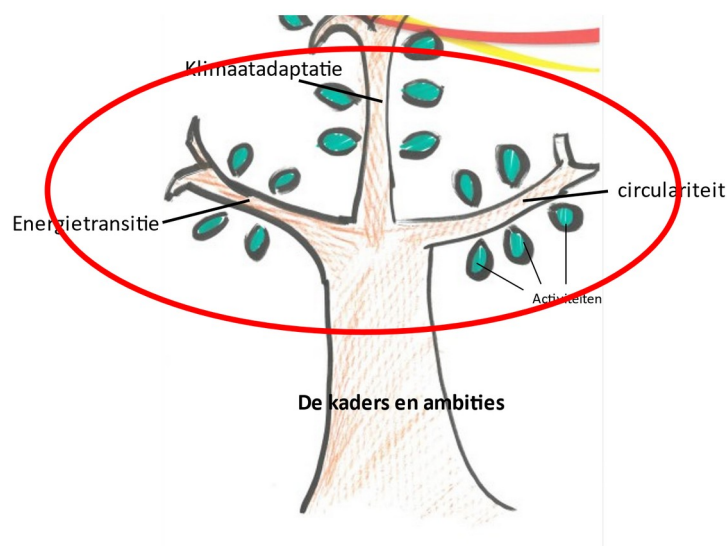
3.5. De rollen van de overheid

Binnen de belangrijkste duurzaamheidsthema's nemen we als overheid meerdere rollen in. Soms zijn we aanjager en stimulator, soms begeleider of volger van initiatieven van anderen, maar ook toetsers

en handhaver. Het is goed dat we ons bewust zijn van deze rollen en ook duidelijk benoemen welke rol we per onderdeel innemen. Zoals gezegd kunnen we het als overheid niet alleen en ook niet alles is de verantwoordelijkheid van de overheid. Dat laat onverlet dat we te allen tijde goed moeten beseffen waar het eigenaarschap ligt en wat er van ons als overheid mag worden verwacht. Zeker als het om initiatieven van anderen gaat.

4. De takken en bladeren: de hoofdpogaven en de uitwerking hiervan

Vanuit de stam van ambities en kader groeien de grote takken van de hoofdpogaven: de energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit. In dit hoofdstuk beschrijven we wat deze opgaven behelzen voor Alblasserdam, welke zijtakken er ook verbonden zijn met deze hoofdpogaven en welke veel aandacht nodig hebben. Hierbij kijken we vooral waar we lokaal impact kunnen maken of waarin we samen optrekken met onder andere de Smart Delta Drechtsteden om impact te kunnen maken. Bij elke opgave beschrijven we ook een aantal activiteiten die hier uit voortvloeien. Deze worden aan het eind weergegeven in de vorm van bladeren. Hierbij zijn de donkergroene bladeren activiteiten die al gebeuren (en vaak doorlopend zijn). Lichtgroene bladeren zijn activiteiten die dit jaar opgepakt worden. De knoppen geven activiteiten weer die wel bekend zijn, maar nog niet binnenkort begonnen worden. Zoals ook al in de inleiding vermeldt, is het goed om te beseffen dat veel activiteiten ook nog moeten ontkiemen; de techniek, wetgeving, context en opgaven kunnen snel veranderen, waardoor het niet mogelijk is om alles weer te geven. Het is niet de bedoeling om in deze agenda uitgebreid op deze activiteiten in te gaan, maar wel een beeld te geven hoe de nog wat kale duurzaamheidsboom de komende jaren steeds verder tot bloei komt.

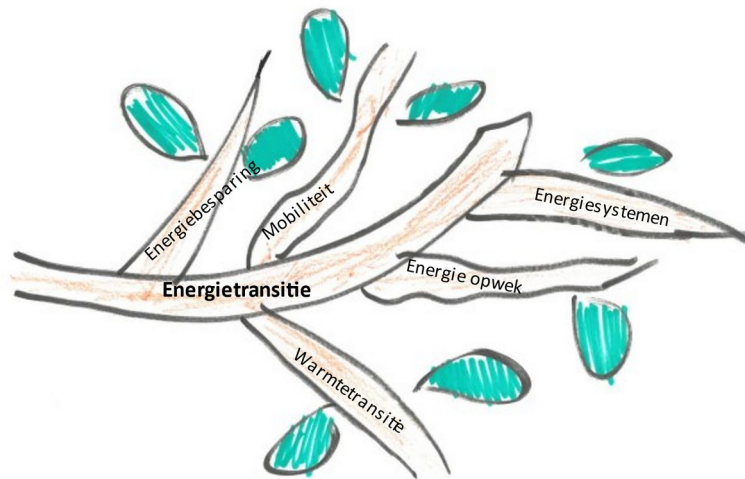

Er is een aantal activiteiten die bij elk van deze thema's terugkomen. Dat zijn de volgende:

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Bij opstellen van nieuw beleid, duurzaamheid verwerken		
Uitgangspunten verwerken in omgevingswetinstrumenten		
Aansluiten bij regionale werkgroepen		

4.1.De energietransitie

De energietransitie is de overgang van een energiesysteem gebaseerd op fossiele energiebronnen naar een energiesysteem gebaseerd op duurzame en CO₂-neutrale energiebronnen. De energietransitie zelf is onder te verdelen in verschillende thema's om de transitie te bereiken: energiesystemen, energiebesparing, warmtetransitie, energie opwek en mobiliteit. Op elk van deze thema's moeten we actie ondernemen om de energietransitie te laten slagen.

4.1.1 Energiesystemen – Hoge prioriteit

In deze energietransitie gaan we van fossiele energie uit een paar centrale bronnen zoals kolencentrales, naar duurzame energie uit heel veel decentrale bronnen, zoals windturbines en zonnepanelen. Dit duurzame energiesysteem vergt dat het elektriciteitsnet in de komende tien jaar tot driemaal zwaarder uitgevoerd wordt en dat er meer energie kan worden opgeslagen. De realisatie daarvan loopt in toenemende mate tegen beperkingen aan, voor de aanleg zijn namelijk investeringen én veel personeel en materiaal nodig. Naast investeringen vraagt het duurzame energiesysteem (fors) meer ruimte dan het huidige fossiele energiesysteem. Dit heeft daarom verstrekende gevolgen voor de manier waarop we onze ruimte ordenen, gebruiken en beheren. Het verbinden van de energietransitie met andere beleidsvelden is met oog op de ruimtevraag en het risico op netcongestie noodzakelijk. Wanneer we ook het bedrijfsleven, het onderwijs en maatschappelijke partners hier goed bij weten te betrekken, kan dit leiden tot optimaal ruimtegebruik én economisch aantrekkelijke oplossingen voor o.a. bedrijventerreinen, woningbouw en mobiliteit.

Indien wij er niet in slagen om het energiesysteem met voldoende vaart te verzwaren, meer energie lokaal te gebruiken en ons gebruik te verminderen, zal dit direct een rem zetten op onder andere woningbouw en bedrijvigheid. Zeker op het moment dat de betaalbaarheid en beschikbaarheid van energie onder druk komen te staan en economische activiteiten (tijdelijk) stil komen te vallen. Deze opgave ligt ten grondslag aan de andere thema's binnen de energietransitie. Daarom krijgt dit thema een hoge prioriteit.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
	n	

Aansluiten bij aanpak Smart Delta
Drechtsteden

Blik op energiesystemen verplicht onderdeel van ruimtelijke veranderingen
Energiesystemen verwerken in
omgevingswetinstrumenten

4.1.2 Energiebesparing – Hoge prioriteit

In de RES 1.0 is afgesproken dat de gemeentes in 2030 20% meer energie willen besparen ten opzichte van 2020. Meer dan de helft van het energieverbruik in een woning wordt gebruikt voor warmte. Het besparen van energie is daarom de eerste stap in de energietransitie. Alle energie die we niet gebruiken, hoeven we ook niet op te wekken. Op dit moment verbruiken we te veel energie. Komende tijd zal de energievraag ook groter worden. Ook voor de warmtetransitie is energiebesparing een belangrijk onderdeel. Een warmtebron met een lagere temperatuur vraagt om meer isolatie om gebouwen goed te kunnen verwarmen.

Omdat energiebesparing de eerste stap is in de energietransitie, heeft het een grote prioriteit in de duurzaamheidsagenda. Bij energiebesparing zien we verschillende doelgroepen: woningen, bedrijven en gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed.

Energiebesparing woningen

Energiebesparing bij woningen omvat koopwoningen, huurders, VvE's en corporaties. De energietransitie valt hierin samen met opgaves rondom wonen. We zullen gericht specifieke doelgroepen moeten stimuleren en faciliteren om energie te besparen, zowel op gedrag, kleine en grote maatregelen. Dit zal niet alleen met inwoners zijn, maar juist ook met de woningcorporatie. Voor energiebesparing bij woningen is het van groot belang dat we gaan voor haalbaar en betaalbaar; zo kan iedereen meedoen.

Vanuit het Rijk is er ook veel aandacht voor energiebesparing bij woningen. Dit krijgt vorm in een Nationaal Isolatieprogramma: Elke gemeente kan tot 2030 een plan van aanpak indienen om koopwoningen te isoleren en krijgt daarvoor vervolgens gemiddeld €1460 per koopwoning (voor organisatie en producten). Dit bedrag is nog niet volledig zeker.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Meerjarig plan van aanpak opstellen	Aanvraag NIP gelden	Uitvoeren meerjarig plan van aanpak
Ontwikkelen hulp voor VvE's	Subsidiemogelijkheden onderzoeken	PALT- afspraken aanscherpen Woonkracht10
Opstellen en uitvoeren aanpak energiearmoede	Communicatiecampagne opstellen en uitvoeren	Webinars over energiebesparing
Collectieve inkoopacties	Energieloket	Aansluiten bij programmaplan Rederij

Energiebesparing bedrijven

Een groot deel van het totale energieverbruik wordt verbruikt door bedrijven, ook zij zullen dus energie moeten besparen. Hierin heeft de gemeente een toezichthoudende, handhavende en

stimulerende rol. Het toezichthouden en handhaven wordt veelal gedaan door de Omgevingsdienst ZHZ (OZHZ). Een groot aantal bedrijven heeft namelijk te maken met wettelijke verplichting waaronder de meldplicht energiebesparing, een verplichting tot nemen van maatregelen die zich binnen 5 jaar terugverdienen en een label C verplichting voor kantoren.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Controle wettelijke verplichtingen (label C, verplichte maatregelen, meldplicht)		
Duurzame bedrijvenroute		
Organiseren bijeenkomsten duurzaam ondernemen		
Collectieve inkoopactie		
Communicatiecampagne opstellen en uitvoeren		
Energiescans en dakscans aanbieden		
Zakelijk energieloket		

Energiebesparing gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed en openbare ruimte

Naast woningen en bedrijven, is er ook nog maatschappelijk vastgoed dat verduurzaamd moet worden. Gemeenten hebben met eigen vastgoed een belangrijke voorbeeldfunctie. Daarnaast zijn er nog gebouwen met een publieke functie die (gedeeltelijk) met publieke middelen worden bekostigd waar de gemeente geen juridisch eigenaar van is. Hieronder verstaan we: scholen, culturele centra, opvangtehuizen, gezondheidscentra, buurthuizen en dergelijke. De sectoren Welzijn en Cultuur hebben geen eigen routekaart. Voor de overige sectoren is een nationale routekaart opgesteld om het gebouw-gebonden energiegebruik terug te dringen met verduurzamingsmaatregelen. Naast het vastgoed zijn er ook nog mogelijkheden tot besparen in de openbare ruimte, bijvoorbeeld op straatverlichting.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Routekaart verduurzamen gemeentelijk vastgoed verwerken in meerjaren onderhoudsplannen		
Aanpak ontwikkelen voor niet-gemeentelijk maatschappelijk vastgoed		
Maatregelen zonder natuurlijk moment bij vastgoed uitvoeren		

4.1.3 Energie opwek

De eerste stap in de energietransitie is om energie te besparen. De volgende belangrijke stap is om de energie die we nodig hebben, duurzaam op te wekken. Dit kan door zonnepanelen op daken, zonnepanelen op land, door middel van windenergie of door nieuwe technieken. Belangrijk bij het opwekken van energie is om in overleg met Stedin te komen tot een gebiedsgerichte samenwerking om de capaciteit van het net zo optimaal mogelijk te benutten en te komen tot tijdige uitbreidingen op de netcapaciteit. Dit pakken we regionaal op. Alblasserdam is onderdeel van een sterk verstedelijkt gebied en beschikt daardoor over relatief veel dakoppervlak. We hebben mede hierdoor zowel de ruimte als het maatschappelijke draagvlak voor zon op dak. Door daken te voorzien van een dubbele functie, houden we ruimte over op andere plekken. Zo kunnen we stappen zetten richting een duurzaam energiesysteem zonder onze landschappen en natuur aan te tasten. Daarom is zon op dak een hoge prioriteit in Alblasserdam. Veel ruimte voor zon op land is er in Alblasserdam niet en daarom is er ook geen zoekgebied voor grootschalige zon op land in de RES 1.0 in Alblasserdam opgenomen. Wellicht dat er mogelijkheden zijn voor zon in restructies (bijvoorbeeld naast wegen of

op braakliggend terrein). Maar omdat er nog veel daken vol te leggen zijn, heeft dit geen hoge prioriteit.

Bij opwek zon op dak, kan er energie opgewekt worden bij grote en kleine daken. Met grote daken bedoelen we daken van meerdere woningen, bedrijven, kassen, kantoren, corporatiebezit, VvE's, maatschappelijke instellingen en ons eigen vastgoed waarop met zonnepanelen een vermogen van meer dan 15 kWp kan worden gerealiseerd. Dat staat gelijk aan ongeveer 50 zonnepanelen. Naast grote daken, nemen ook kleine daken een significante rol in de energietransitie. Zon op kleine daken heeft als voordeel dat het de mogelijkheid biedt om opwek en verbruik dicht bij elkaar te brengen.

Binnen Alblasserdam is er ook geen zoekgebied voor windenergie in de RES 1.0 opgenomen, mede vanwege de ligging van Werelderfgoed Kinderdijk. Grootschalige windenergie is daarom niet aan de orde binnen Alblasserdam

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Onderzoeken mogelijkheden buurtbatterijen		
Omgevingsbeleid drempelverlagend maken voor zonnepanelen		
Energieloket		
Collectieve inkoopacties		
Aanbieden onderzoekscans daken		
Eigenaren grote daken informeren over subsidies		

4.1.4 Warmtetransitie

In 2050 gebruiken we in Nederland geen aardgas meer in onze gebouwde omgeving. Dat is nodig om de uitstoot van CO₂ terug te dringen en de afhankelijkheid van aardgas uit zowel Groningen als het buitenland te verminderen. Alblasserdam heeft samen met partners en met input vanuit de omgeving middels participatieprocessen een aanpak en fasering van de warmtetransitie in beeld gebracht. Dit is vastgelegd in de Transitievisie Warmte(TVW). De TVW beschrijft de wijze waarop de bebouwde omgeving gefaseerd over kan schakelen naar aardgasvrij (verwarmen en koken) door aan te sluiten op collectieve of, waar nodig of gewenst, individuele warmte- en energiebronnen. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen wijken waar vóór 2030 begonnen. Dit betekent dat in Alblasserdam gebouwen en huizen op een andere manier verwarmd gaan worden. Binnen Alblasserdam zullen huizen op termijn verwarmt worden via warmtenet, all-electric oplossingen of duurzaam gas (als er geen andere mogelijkheden zijn). Dit zal verder geconcretiseerd moeten worden in Wijk Uitvoeringsplannen (WUP). In de TVW staat niet alleen een analyse van de warmtevraag en een koppeling aan potentiële warmtebronnen, maar worden ook uitgangspunten opgenomen die dienen als toets- en uitvoeringskader voor genoemde overschakeling. In veel wijken is deze overstap nog niet haalbaar en betaalbaar en gaan we op zoek naar tussenoplossingen. Omdat er nu dus voor veel woningen nog geen mogelijkheden zijn om af te stappen van het aardgas, leggen we binnen dit thema vooral de prioriteit bij het aansluiten bij het regionale netwerk en voorbereiding op de toekomst. Dit doen we voornamelijk door het toepassen van isolatie en andere vormen van energiebesparing bij gebouwen, omdat dit dé belangrijkste eerste stap is. Wel is nieuwbouw in de regel aardgasvrij.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Kleinschalige collectieve warmteoplossingen in kaart brengen		
Ontwikkelen		

4.1.5 Mobiliteit – Hoge prioriteit

Mobiliteit is een van de vijf sectoren waarover in het Klimaatakkoord afspraken zijn gemaakt. Ook deze sector gaat overstappen van fossiele brandstoffen op hernieuwbare energiebronnen om zo de CO₂-uitstoot te verminderen. Omdat er veel bedrijvigheid is in Alblasserdam, is er ook veel transport van en naar Alblasserdam. Het is cruciaal voor de bedrijvigheid dat de wegen niet dichtslibben. Dit en de impact op het klimaat zorgt ervoor dat duurzame mobiliteit in Alblasserdam een hoge prioriteit krijgt. Hiervoor moet er nog veel gebeuren, want de sector is momenteel bijna geheel afhankelijk van fossiele brandstoffen. Mobiliteit vormt om meer redenen een uitdaging, daarom is dit een onderwerp dat is opgepakt binnen de Smart Delta Drechtsteden. Veel vormen van mobiliteit is echter niet regio-gebonden. Zo heeft 85% van het vrachtverkeer een herkomst én bestemming buiten de regio. Daarom zal veel afhangen van eisen die het Rijk en de Europese Unie stellen aan brandstofgebruik en emissies van voertuigen. Hierin werken we samen met de Smart Delta Drechtsteden.

Er zijn echter ook manieren waarop Alblasserdam kan bijdragen aan de verduurzaming van de sector. Hierbij hanteren we het STOMP-principe als uitgangspunt: de auto staat niet langer centraal en daarom gaan we eerst uit van de voetganger (Stappen) en vervolgens de fietser (Trappen), OV en MaaS (mobility as a service). Als laatste wordt de privéauto meegenomen. Alblasserdam heeft ook ambities om hier invulling aan te geven. Bijvoorbeeld bij het project Poort aan de Noord.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
ontwikkelen laadpalenbeleid		
Aansluiten bij aanpassing agenda laadinfrastructuur en regionaal mobiliteitsprogramma		
Onderzoeken mogelijkheden mobility hub Alblasserdam		

4.2. Klimaatadaptatie – Hoge prioriteit

In Nederland krijgen we te maken met zachtere winters en warmere zomers waarbij vaker extreme vormen van droogte, regenval, kou, wind en warmte voorkomen. Het risico op hogere waterstanden groeit, hierdoor treden onveilige situaties op als bijvoorbeeld hulpdiensten niet meer over overstroomde wegen kunnen rijden of erger, als er een overstroming is. Maar klimaatadaptatie gaat niet alleen over te veel/te weinig water. Door klimaatverandering neemt bijvoorbeeld ook de kans op infectieziektes toe en wordt de flora en fauna onherstelbaar aangetast. Door de openbare ruimte klimaatadaptief in te richten, verminderen we onze kwetsbaarheid en de kwetsbaarheid van onze natuur. Daarnaast heeft klimaatadaptatie nog meer positieve bijdragen, bijvoorbeeld aan betere lucht-, bodem- en waterkwaliteit, de waarde van vastgoed en sociale samenhang doordat de omgeving uitnodigt om naar buiten te gaan. Dit thema heeft ook binnen de omgevingsvisie een grote rol. Door bovenstaande redenen heeft dit thema een grote prioriteit gekregen.

Klimaatadaptatie is nauw verbonden aan biodiversiteit. Door klimaatverandering verdwijnen planten- en diersoorten in een hoog tempo. Biodiversiteit zorgt voor schone lucht, fris water, een goede kwaliteit van de bodem en de bestuiving van gewassen. Het helpt om klimaatverandering te bestrijden en ons eraan aan te passen. We zullen onze buitenruimte dus klimaatadaptatief moeten inrichten om biodiversiteit te stimuleren, maar ook andersom. Een biodiverse buitenruimte zorgt voor een robuustere natuur die beter is opgewassen tegen de gevolgen van het veranderd klimaat.

In aanvulling op en deelname aan het regionale proces van de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) dienen we ook lokaal specifiek in beeld te brengen op welke wijze klimaatverandering van invloed is op het grondgebied en welk beleid en kaders nodig zijn om hier op te anticiperen. Om de klimaatadaptatie in Alblisserdam te verbeteren pakken we kansen op voor het versterken van groenblauwe structuren. Het is daarom ook onze ambitie om dit standaard mee te nemen bij reconstructies. Bij alle reconstructies waar vergroend kan worden en water kan worden vastgehouden, zal dit worden toegepast. Ook willen we dat klimaatadaptatie een basis is in alle ruimtelijke projecten. We moeten er voor zorgen dat we klimaatadaptief en natuurinclusief gaan bouwen. Voor bovenstaande punten stellen we een lokale uitvoeringsstrategie op om hier verder op in te gaan.

Dit doen we niet alleen als gemeentelijke organisatie, maar ook inwoners en ondernemers moeten zich bewust zijn van de gevolgen van klimaatverandering. Zij kunnen op hun privéterrein ook maatregelen nemen om klimaatadaptatie te verbeteren.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Opstellen lokale uitvoeringsstrategie		
Vergroenen meenemen bij alle reconstructies		
Programma stedelijk waterbeheer		
Bewustwordingscampagne		
Aanpassen bomenverordening		
Klimaatadaptatie verwerken in de LIOR		
Bewustwordingscampagne bij bedrijven		
Inwoners beplanting aanbieden bij aanpak straat		

4.3. Circulariteit

Nederland staat aan de vooravond van de transitie van een lineaire naar een circulaire economie. De vraag naar én de eindigheid van diverse grondstoffen leiden tot schaarste en sterke prijschommelingen. Met een circulaire economie kan 15 procent van de beoogde CO₂-uitstoot vermindering in 2030 behaald worden. Daar komt de uitputting van kritische metalen die benodigd zijn voor de verduurzaming van het energiesysteem nog bij. Bij circulariteit worden producten na gebruik ingezet als grondstof voor nieuwe producten of materialen. Het doel van circulariteit is het streven naar een wereld zonder afval. De omslag naar een circulaire economie biedt daarnaast ook kansen voor innovatie en (export van) nieuwe productietechnieken en bedrijfsmodellen, en vermindert de afhankelijkheid van import.

De regionale groeistrategie, waarbij de regio Drechtsteden voor de uitdaging staat om 25.000 nieuwe woningen te realiseren, biedt kansen voor circulaire gebiedsontwikkeling. De Nederlandse bouwsector is verantwoordelijk voor 50% van het materiaalgebruik, zoals beton, metaal, glas, baksteen en hout. In de praktijk zien we dat bij de reststromen vaak sprake is van 'downcycling': zo wordt bouwpuin als funderingsmateriaal onder wegen gebruikt. Hier ligt een duidelijke kans en uitdaging voor de woning- en utiliteitsbouw om andere 'end-of-life'-scenario's te bedenken en meer hoogwaardig te recycleren, ofwel te kiezen voor een circulaire aanpak.

Binnen de circulaire economie wordt de inkoopmacht als extreem bepalend gezien. Immers, wij zijn als gemeente zelf aan zet wanneer we producten en/of diensten inkopen. Door bij de inkopen en aanbestedingen eisen te stellen aan de circulariteit van producten, diensten en werken stimuleert de gemeente de (regionale) markt om circulair te gaan produceren. Hierin zullen we ook aansluiting moeten vinden voor circulariteit bij onze lokale ondernemers.

Een ander belangrijk onderdeel van circulariteit is het verminderen en het goed scheiden van afval. Vanaf 2020 zou per persoon per jaar nog 100kg restafval moeten worden ingezameld om in 2030 naar 30kg te gaan. Op dit moment wordt er in Alblasserdam nog 197kg restafval ingezameld.

Van de drie duurzaamheidsthema's die in deze duurzaamheidsagenda worden besproken, is circulariteit het thema waarmee de gemeente de minste ervaring heeft. We kunnen nog een hoop leren en onderzoeken over dit onderwerp. Op de vraag 'wat willen we bereiken?' is daarom voor nu het belangrijkste antwoord: meer kennis opdoen over hoe wij circulariteit kunnen invullen en welke rol wij daar als gemeente in hebben.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Onderzoeken mogelijkheden circulariteit		
Mogelijkheden rondom circulair inkopen onderzoeken		
Verbeteren recycle mogelijkheden in de openbare ruimte		
campagnes verminderen afval/beter scheiden afval voor inwoners		
Prestatie afspraken met HVC		

4.4. Overig

Naast de drie hoofdpogaven, zijn er ook nog andere zaken die onder het begrip 'duurzaamheid' kunnen vallen. Die worden onder de categorie 'overig' besproken. Op dit moment gaat het alleen om het thema luchtkwaliteit.

Luchtkwaliteit

Luchtverontreiniging heeft verschillende oorzaken zoals verkeer, landbouw, verwarming en industrie. Hierdoor komen er verschillende schadelijke stoffen in onze lucht en deze zorgen voor een slechte luchtkwaliteit. Omdat verontreinigde lucht geen grenzen kent, is samenwerking noodzakelijk. Daarom is er het Schone Lucht Akkoord. Hierin hebben de rijksoverheid, gemeenten en provincies in januari 2020 samen afspraken gemaakt en een pakket aan maatregelen gepresenteerd. Ook de gemeente Alblasserdam heeft dit akkoord ondertekend. Het streven is naar een permanente verbetering van de luchtkwaliteit met als resultaat gezondheidswinst voor iedereen in Nederland. Het gezamenlijke doel is in 2030 een minimale gezondheidswinst van 50% te realiseren ten opzichte van 2016. De gemeente Alblasserdam is met de ondertekening van het Schone Lucht Akkoord in 2020 een verplichting aangegaan om maatregelen te nemen op het gebied van luchtkwaliteit. In dit akkoord zijn afspraken opgenomen die elke partij uitvoert. Maatregelen uit dit akkoord worden afgestemd met andere beleidsprogramma's zoals de RES, verkeer- en vervoersplannen ed. Gemeente Alblasserdam doet dit door het verankeren van luchtkwaliteit in relevante beleidsprogramma's. Ook op het niveau van de Drechtsteden wordt hier op geacteerd, bijvoorbeeld op het verduurzamen van de binnenvaart. Veel van deze maatregelen zullen op dit niveau opgepakt moeten worden, om het gewenste resultaat te bereiken. Lokaal zal Alblasserdam voornamelijk invulling geven aan het onderdeel houtstok door middel van campagnes.

Donkergroen	Lichtgroen	Knop
Aansluiten bij regionale en landelijke aanpak Houtstookcampagnes		

Houtstook verwerken in omgevingsvisie en -plan

5. Onderhoud van de duurzaamheidsboom: de randvoorwaarden

Om de duurzaamheidsboom tot bloei te kunnen brengen, moeten een aantal randvoorwaarden op orde zijn. Het gaat om draagvlak, capaciteit en financiën. In dit hoofdstuk bespreken we de randvoorwaarden en hoe we daar binnen Alblasserdam invulling aan geven.

5.1. Draagvlak

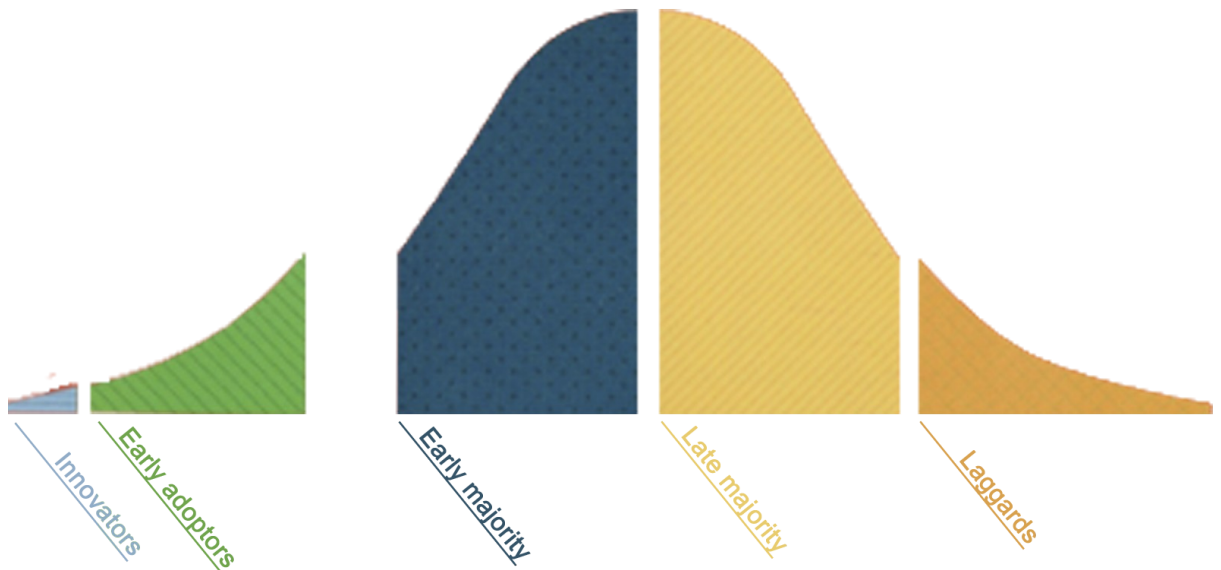
Zonder draagvlak onder inwoners, ondernemers en bestuur, hebben de duurzame thema's weinig kans van slagen. Duurzaamheid raakt bijna elk aspect van onze samenleving, de ene keer heel direct, de andere keer indirect. Om een grote transitie als de transitie naar een duurzame samenleving te kunnen maken, hebben we daarom iedereen nodig.

Vanuit de samenleving is er draagvlak om duurzaamheid aan te pakken. In 2021 heeft een groot deel van de samenleving gekozen voor 'fit en groen dorp in de polder' als het uitgangspunt voor de omgevingsvisie. In dit accent staan onder andere klimaatmitigatie (energietransitie), klimaatadaptatie en circulariteit hoog in het vaandel. In de raadsvergadering van december 2021 is dit accent bekrachtigd. Ook tijdens de rondetafelgesprekken in september 2022 over het collegeprogramma, is duurzaamheid veelvuldig aan bod gekomen. Ook in 2023 en de jaren erna zullen we door middel van de rondetafelgesprekken input ophalen voor duurzaamheid.

Bij de verdere uitwerkingen van deze duurzaamheidsagenda, is er ruimte voor interactie met de samenleving. Dit om het draagvlak te behouden en te vergroten. Waar hebben onze inwoners behoefte aan? Welke kansen komen er onverwachts voorbij? Welke opgaven steken de kop op? Vanuit de samenleving kan verdieping worden aangebracht op de duurzaamheidsagenda. Veel van deze interactie zal plaatsvinden in de gemeentelijke 'buurtaanpak'. In een succesvolle buurtaanpak zijn het systeem en de leefwereld, 'bottom up' en 'top down', bewoners en instituties, met elkaar verbonden. Bewoners en hun kennis zijn leidend in de buurtaanpak. Dit wil niet zeggen dat zij alle beslissingen nemen. Het gaat er om dat gemeente, wooncorporatie en andere partijen zich goed laten informeren over wat er in de wijk leeft en dat zij de wijk kennen. Dit gebeurt ook doormiddel van andere lopende trajecten waarbij duurzaamheid nauw betrokken is. Denk hierbij aan de participatie rondom het collegeprogramma en het college jaarplan of de participatie rondom de omgevingsvisie, waarbij duurzaamheid ook een grote rol in neemt.

Communicatie en participatie zijn noodzakelijke meststoffen om onze boom te laten bloeien. Onze doelgroep zijn alle inwoners en ondernemers van Alblasserdam. Echter in deze transitie is er geen sprake van een homogene groep en het is niet realistisch te verwachten dat iedereen direct meegaat in deze veranderingen. Net als bij veel veranderingen heb je te maken met trendsetters, voorlopers, een grote groep volgers en achterblijvers.

Technology adoption cycle

Per opgave verschilt de doelgroep die we willen aanspreken. Bij de opgaven energiebesparing, energieopwek en klimaatadaptatie, willen we de komende jaren een zo breed mogelijke doelgroep bereiken. Bij de overige opgaven, richten wij ons voornamelijk op de eerste drie groepen van de Technology Adoption Cycle, maar houden we ook ruimte voor initiatieven vanuit de samenleving.

De communicatie naar buiten, naar de inwoners en bedrijven toe zal in samenwerking met de afdeling communicatie van de gemeente Alblasserdam worden opgepakt. Daarnaast zijn er ook initiatieven om de communicatie in regionaal verband aan te pakken. Er is daarvoor een regionale werkgroep opgericht.

Communicatie rondom duurzaamheid is in eerste instantie gericht op de basis: bijvoorbeeld berichtgeving over een aanpassing in de buitenruimte of de aankondiging van een bijeenkomst. Ook het beantwoorden van persvragen en de webcare over duurzaamheid vallen hieronder. Net als het meedenken over de reguliere webpagina's en het regelmatig delen van uitingen van partners, zoals HVC of het Energieloket. Daarnaast zal er extra tijd boven op deze basis gestoken worden in het opstellen van een communicatiestrategie en de uitvoer ervan. Denk daarbij aan brede publiekscampagnes en filmpjes. We meten daarbij ook het effect van de campagnes en andere communicatie-uitingen. Op die manier krijgen we goed inzicht in wat wel of niet werkt. Die informatie maakt het mogelijk om zo nodig tijdig bij te sturen.

5.2. Capaciteit

Uit het AEF rapport: 'Inschattingen van voorziene taken overheden rondom uitvoering Regionale Energie Strategie (RES)' blijkt dat de energietransitie leidt tot 28 nieuwe of geïntensiverde taken voor gemeenten en dat de komende vier jaar gemiddeld ongeveer 8,75 fte meer nodig is aan capaciteit om alleen al de taken voor de energietransitie uit te voeren in Alblasserdam. Dit is niet alleen inzet vanuit duurzaamheid, maar ook alle andere relevante afdelingen. Hier zitten de budgetten voor uitvoering NIET in. Ook op het gebied van klimaatadaptatie en circulariteit is daarnaast meer inzet verwacht.

Gezien de arbeidsmarkt en de grootte van de gemeente is deze grote groei binnen een 'team duurzaamheid' op dit moment niet realistisch. Wel is het mogelijk een deel van de taken uit te besteden, zeker aangezien de gelden vanuit het Rijk toenemen. Dit kan door het inhuren van

verschillende adviesbureaus, maar bijvoorbeeld ook door inzet vanuit de regio. Binnen de gemeentelijke organisatie is 3 fte extra nodig. Hierbij is 1 fte bedoeld voor een extra adviseur op duurzaamheid, deze is in januari 2023 gestart. De andere 2 fte moeten niet alleen ingevuld worden door extra duurzaamheidsregisseurs, maar juist bij de verschillende teams om hen een extra focus te geven op duurzaamheid. De duurzaamheidsregisseur zou hier dan de regie op houden. Wel betekent groei bij verschillende functies ook groei van ondersteunende taken (communicatie, financiën etc). Duurzaamheid moet op verschillende plekken in de organisatie geborgd worden. Gezien de vele onderwerpen die onder de duurzaamheidsagenda vallen, zullen er soms prioriteiten gesteld moeten worden. In Alblasserdam willen we voornamelijk een hoge prioritering leggen bij energiesystemen, energiebesparing, mobiliteit, zon op dak en klimaatadaptatie.

5.3. Financiële middelen

Lokaal zullen we geld moeten inzetten om te zorgen dat de verschillende radartjes gesmeerd worden, maar het grote geld moet vanuit het Rijk komen. Want naast extra formatie is er ook budget nodig om acties uit te kunnen voeren. De gemeente zelf heeft een duurzaamheidsbudget van €67.800 per jaar waarmee verschillende uitgaven gedaan kunnen worden. Hieronder een globale verdeling van deze gelden.

Thema	Percentage	Budget
Energietransitie	50%	€33.900
Klimaatadaptatie	35%	€23.730
Circulariteit	15%	€10.170

Figuur 1 Overzicht verdeling budget duurzaamheid

Ondertussen is bekend dat vanuit het Rijk verschillende gelden worden verwacht de komende jaren voor de energietransitie en klimaatadaptatie. In onderstaande paragrafen wordt toegelicht welke gelden we verwachten en hoe we dit globaal verwachten in te zetten. Zoals vaker benoemd in deze agenda, zullen we ook hierin onszelf niet volledig vastleggen; het is goed om een richting te hebben in hoe wij onze gelden denken uit te geven, maar binnen de dynamische duurzaamheidsopgave is flexibiliteit hierin nodig.

Energietransitie

Voor de energietransitie zal €33.900 beschikbaar zijn vanuit ons eigen duurzaamheidsbudget. In het Coalitieakkoord van het kabinet is voor de jaren 2023 tot en met 2030 in totaal € 5,38 miljard geoormerkt voor de uitvoeringskosten van gemeenten en provincies. In 2022 heeft de gemeente Alblasserdam ongeveer €183.000 ontvangen. De bedragen die gemeenten samen de komende jaren krijgen, is inmiddels bekend. Als de verhouding hierin gelijk blijft, zal dit betekenen dat de gemeente de komende jaren het volgende ontvangt:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Gemeenten	€ 341.780.000	€ 437.440.000	€ 647.940.000	€ 683.030.000	€ 687.940.000	€ 736.910.000	€ 737.660.000	€ 738.430.000
Alblasserdam	€ 371.647	€ 475.668	€ 704.563	€ 742.720	€ 748.059	€ 801.309	€ 802.124	€ 802.961

Figuur 2 Verwachte rijks gelden energietransitie

Het staat nog niet vast welke bedragen de gemeente exact krijgt. Alleen voor 2023 is het bedrag bekend (zie tabel hierboven) en voor 2024 en 2025 zijn minimumbedragen (€ 375.019 en € 378.390) bekend gemaakt. Ook kan het zijn dat er nog verschuivingen plaatsvinden tussen jaren (waardoor geld meestal eerder beschikbaar komt). Dit zal komend jaar verder duidelijk worden.

Deze middelen zijn bestemd voor personele, en bijbehorende materiele, kosten van gemeenten en provincies en regionale samenwerkingsorganisaties van decentrale overheden zoals de RES. In de bestuurlijke afspraken is vastgelegd dat de benodigde uitvoeringsmiddelen in 2024 herijkt zullen worden. In deze herijking worden de taken en middelen mede naar aanleiding van de opgedane ervaring in de uitvoering aangepast naar de meest actuele inzichten voor de periode 2026 - 2030.

De gemeentelijke middelen voor de jaren 2023, 2024 en 2025 worden uitgekeerd in de vorm van een brede doeluitkering (een soort specifieke uitkering). Dat betekent zeer waarschijnlijk dat deze middelen hiervoor specifiek zijn geoormerkt niet voor andere doeleinden ingezet kunnen worden. Het rijk werkt nog aan een wettelijke regeling voor de jaren 2026 tot en met 2030 om ook zekerheid over de beschikbare middelen te geven.

Deze middelen zijn bedoeld om in ieder geval tijdens de looptijd van deze agenda uitgaven voor de energietransitie te doen, mits deze binnen de kaders vallen van deze duurzaamheidsagenda. De energietransitie is een grote opgave die zich uitstrekt over meerdere jaren, het ene jaar met meer uitgaven dan de gekregen gelden, en de andere keer minder. Wanneer er onderzoeken of acties op ons pad komen en gedaan moeten worden, moeten we de mogelijkheid hebben om te kunnen handelen.

Verantwoording van uitgaven wordt primair gedaan via de jaarlijkse P&C cyclus.

Hieronder volgt een globale verdeling van de rijks gelden en onze duurzaamheidsgelden in procenten voor de energietransitie:

Beschikbaar budget = Rijks gelden + 50% duurzaamheidsbudget	100%
Energiebesparing	50%
Energie opwek	20%
Warmte	5%
Mobiliteit	15%
Energiesystemen	10%

Figuur 3 Verdeling rijks gelden energietransitie + 50% duurzaamheidsbudget

Aangezien de precieze bedragen nog niet vast staan, en deze waarschijnlijk elk jaar toenemen, is het niet mogelijk om exacte budgetten te koppelen aan de onderwerpen. De percentages zijn een inschatting op wat wij nu weten. Mocht er bijvoorbeeld de komende jaren een grote vooruitgang zijn in technieken in de warmtetransitie, kan het zomaar zijn dat de verdeling veranderd. Zo is het ook mogelijk dat in eerste instantie meer budget nodig is bij energiesystemen dan bij energie opwek omdat een goed werkend energiesysteem randvoorwaardelijk is bij energie opwek.

Bij elk onderwerp geldt dat een groot deel van de gelden gaan naar capaciteit (eigen personeel, inhuur, inzet vanuit de regio) en een deel naar uitvoering en communicatie. Onze inzet is vooral gericht op het in gang brengen van een grotere beweging door bijvoorbeeld inwoners en bedrijven goede eerste stappen te laten maken in de energietransitie of door geld te besteden aan aanvragen voor subsidies en regelingen.

De verdere toelichting voor invulling van de budgetten staat beschreven in de hoofdstuk 4.

Daarnaast krijgen we via verschillende specifieke uitkeringen ook gelden. Zo ontvangt de gemeente totaal €259.404 voor een aanpak energiearmoede tot 31 december 2024, waarvan €180.386 specifiek voor energiearmoede en €79.018 voor woningen met een EFG label, 2 groepen die in veel

gevallen samen vallen. Er zal ook een Regeling Lokale aanpak gericht op woningen met label E, F en G worden opgezet in 2023 vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP).

Klimaatadaptatie

Voor klimaatadaptatie zal €23.730 beschikbaar zijn vanuit ons eigen duurzaamheidsbudget. In de begroting van 2023 is door de gemeenteraad de komende 8 jaar elk jaar €1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in de buitenruimte voor het uitvoering geven aan klimaatadaptatie. De toelichting over de invulling van de budgetten, staat beschreven in hoofdstuk 4.

De gelden vanuit het duurzaamheidsbudget zullen voornamelijk gebruikt worden voor het opstellen van beleid, de aansluiting met de regio en het aanvragen van subsidies en regelingen. Voor dit laatste is in 2022 al een start gemaakt; vanuit de impulsregeling van het DPRA kan de gemeente samen met de werkregio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden geld aanvragen, totaal in 2022 en 2023 is dat €2,5 miljoen. Alblasserdam mag aanspraak doen op €136.000 hiervan. Dit hebben wij ook gedaan. Deze gelden zijn bedoeld ter cofinanciering voor de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen. Mochten andere gemeentes eind 2023 niet of een beperkte aanvraag doen, dan zouden wij zelfs nog meer kunnen aanvragen. De verwachting is dat er de komende jaren vergelijkbare regelingen komen die Alblasserdam kan inzetten.

De €1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in de buitenruimte zullen voornamelijk worden gebruikt voor de uitvoering van klimaatadaptatie maatregelen en de bijbehorende capaciteit en communicatie.

Circulariteit

Voor circulariteit zal €10.170 beschikbaar zijn vanuit ons eigen duurzaamheidsbudget. De toelichting over de invulling van het budget, staat beschreven in hoofdstuk 4. Het duurzaamheidsbudget is voornamelijk bedoeld om in eerste instantie meer inzichten te verkrijgen hoe de gemeente kan inzetten op circulariteit. Hierin zal het duurzaamheidsbudget ook een toevoeging zijn op de al beschikbare budgetten die er zijn rondom afvalinzameling.

Wanneer er meer inzichten zijn op het thema circulariteit, zullen er wellicht meer gelden worden gevraagd bij de gemeenteraad of via beschikbare regelingen en subsidies.

6. Organisatie

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we als organisatie, lokaal en regionaal, werken aan een duurzaam Alblasserdam.

6.1. De gemeentelijke organisatie

De duurzaamheidsagenda is geschreven vanuit het perspectief van opgavegericht werken; dat houdt in dat we vanuit verschillende vakgebieden, zowel binnen de gemeentelijke organisatie als daarbuiten, gezamenlijke werken naar hetzelfde doel: een duurzaam Alblasserdam in 2050. Hierin blijven we niet steken in het beleids- en procesmatige en leggen we onszelf niet volledig vast voor de komende paar jaren. De duurzaamheidsagenda is niet bedoeld als een rigide document. Maar om te kunnen beginnen, is er een uitgangspunt nodig. Daarom stellen we de duurzaamheidsagenda vast, maar laten we juist ook ruimte over voor de kansen die voorbij komen en de energie die op bepaalde onderwerpen wordt gevoeld vanuit de multidisciplinaire, organisatie-overstijgende samenwerking.

Uiteindelijk moet duurzaamheid onderdeel zijn van/verweven zijn met de gehele organisatie. Iedereen moet in zijn/haar dagelijkse werkzaamheden en projecten telkens weer de vraag stellen 'hoe heb ik vandaag in mijn werkzaamheden duurzaamheid toegepast of in het project verweven?'. We moeten werken aan de bewustwording door duurzaamheid regelmatig en bijna verplicht steeds weer op de agenda te zetten. Dit wordt bijvoorbeeld al gedaan aan de hand van de 'accentcheck' voor initiatieven. Op dit moment is de organisatie nog niet zo ver dat iedereen uit zichzelf duurzaamheid meeneemt, dat moet worden aangejaagd vanuit de duurzaamheidsregisseursrol. Het kan zelfs zo zijn dat een duurzaamheidsregisseur zelfs zelf het voortouw moet nemen. Maar ook dan moeten de collega's voornamelijk gestimuleerd worden om dit zelf op te gaan pakken. Duurzaamheid moet ook vooral aangekaart worden bij nieuwe projecten en ook de komende reconstructies. Dit wordt onder andere geborgd in de initiatieventafel. Bij de huidige/lopende projecten moet het gesprek plaatsvinden en er aandacht voor zijn maar is ook realisme nodig over wat er in het lopende proces nog mogelijk is. Rijdende treinen kunnen namelijk niet makkelijk worden gestopt of dat is niet altijd even wenselijk. Bij een lopend project dient een ontwikkelaar wel te beseffen dat als die hier wat aan doet, het volgende beslismoment soepeler zal verlopen dan dat de ontwikkelaar duurzaamheid zou negeren.

6.2. Samenwerking met de regio

De grote duurzaamheidsopgaven kunnen wij niet in ons eentje oplossen. Binnen de regio zijn er verschillende overlegstructuren ingericht om elkaar te ondersteunen, kennis te delen en gezamenlijk acties uit te voeren.

Voor de energietransitie werken we nauw samen binnen de Smart Delta Drechtsteden op de pijler 'energie'. Vanwege de schaarse middelen en krapte op de arbeidsmarkt zijn we alleen in staat om de gezamenlijke ambities te realiseren wanneer we met zo min mogelijk capaciteit en middelen zo veel mogelijk werk weten te verzetten. Dit vraagt om slim samenwerken, informatie uitwisselen, zo min mogelijk onnodig het wiel opnieuw uitvinden en, waar mogelijk, werken op basis van een schaalbare en kopieerbare aanpak. Veel van de genoemde doelen en acties in het hoofdstuk 'energietransitie' zullen daarom ook samen met de Drechtsteden worden opgepakt, of zijn gebaseerd op eerdere acties van andere gemeentes waar wij nu extra inzichten in hebben dankzij het kennisnetwerk. In de Drechtsteden is er op ambtelijk niveau één strategisch overleg waarbij elke gemeente aangesloten is. Ook zijn er meerdere expertgroepen (bijvoorbeeld energiebesparing, warmte, mobiliteit, opwek). Het strategisch overleg legt onder andere de focus op strategie en visie, bewaakt de samenhang van

lopende activiteiten en ontwikkelingen met betrekking tot de energietransitie én vertaalt dit naar opdrachten aan de expertgroepen (of tijdelijke groepen). De expertgroepen geven onder andere invulling geven aan de opdracht die vanuit het strategisch overleg is verkregen en komen tot concrete voorstellen. Alblasserdam zal bij zoveel mogelijk van deze expertgroepen aansluiten. Ook zijn we als Alblasserdam aangehaakt bij andere ontwikkelingen binnen de Smart Delta Drechtsteden, bijvoorbeeld bij de actualisatie van de groeiagenda. Samen met collega's uit Alblasserdam en collega's uit de pijler 'energie' agenderen we daar belangrijke onderwerpen op het gebied van duurzaamheid.

Voor klimaatadaptatie werken we samen met de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Wij zitten gezamenlijk in dezelfde dijkkring (Dijkkring 16), waardoor maatregelen in de ene gemeente invloed hebben op de andere. Hierbij gaat in eerste instantie om de zoetwatervoorziening. Veel van de landelijke en regionale organisaties hebben niet de capaciteit om met elke gemeente apart in gesprek te gaan. Het gaat hierbij om de netwerkbeheerders, woningcorporaties, veiligheidsregio, GGD en de provincies. Het is daarom verstandig om hierin samen op te trekken. Net als bij de energietransitie is ook op het gebied van klimaatadaptatie een tekort aan mensen en middelen. We zullen samen moeten optrekken om veel te bereiken. Gemiddeld wordt er eens per twee weken een overleg georganiseerd over onze gezamenlijke aanpak op klimaatadaptatie.

7. Uitvoeringsagenda 2023

Elk jaar zal er voor duurzaamheid een jaarplan worden opgesteld met concrete acties. Deze zal aansluiten op het jaarplan van het collegeprogramma dat elk jaar wordt opgesteld. De twee jaarplannen zullen elkaar verdiepen en beïnvloeden. Bij de jaarlijkse bespreking van het jaarplan van het college met de samenleving, zal ook extra aandacht worden besteed aan de invulling van de duurzaamheidsagenda. Deze aanpak is ook bedoeld om extra verbinding te zoeken met andere (beleids)thema's.

Thema	Onderwerp	Actiepunt
Energietransitie	Algemeen	Aansluiten bij regionale expertgroepen
		1 of meerdere collectieve inkoopacties voor 1 of meerdere doelgroepen
		Op de hoogte blijven van ontwikkelingen andere gemeentes
		Webinars verschillende onderwerpen energietransitie voor 1 of meerdere doelgroepen
		Opstellen communicatiecampagnes
		Aansluiten bij activiteiten rondom energiesystemen
		PM voor activiteiten vanuit de samenleving
	Energiebesparing	Ontwikkelen aanpak energiebesparing bij woningen
		Onderzoeken mogelijkheid tot aanbieden subsidies/leningen
		Uitvoeren plan van aanpak energiearmoede
		Aansluiten bij bedrijventerrein aanpak OZHZ
		Energiescans en dakscans aanbieden aan ondernemers
		Prestatie afspraken met Woonkracht10 aanscherpen
		Routekaart verduurzamen gemeentelijk vastgoed verwerken in DMJOP's en ander beleid
	opwek	Eigenaren van grote daken informeren over subsidiemogelijkheden SDE++
		Onderzoekscan aanbieden aan eigenaren van grote daken
		Onderzoeken zaken rondom energiesystemen
	Warmte	Kleinschalige collectieve warmteoplossingen in kaart brengen
	Mobiliteit	Nieuw laadpalenbeleid opstellen
		Aansluiten bij aanpassing agenda laadinfrastructuur en regionaal mobiliteitsprogramma
		Onderzoeken mogelijkheden mobility hub Alblasserdam
Klimaatadaptatie		Lokale adaptatiestrategie en uitvoeringsprogramma opstellen en lokaal borgen
		Klimaatadaptatie meenemen in herontwikkelingen
		Bewustwordingscampagne, bv: NK tegelwippen of groene schoolpleinen
		Bewustwording en stimuleren klimaatadaptatie bij bedrijven
Circulair		Mogelijkheden rondom circulair inkopen onderzoeken
		Verbeteren recycle mogelijkheden in de openbare ruimte
		campagnes verminderen afval/beter scheiden afval voor inwoners
		Prestatie afspraken met HVC
Overig		Twee houtstook campagnes